

TOMASZ JASIAKIEWICZ

W POSZUKIWANIU ŚRODKÓW OCHRONY PRAWNEJ MAŁOLETNIEGO SPADKOBIERCY PRZED MIMOWOLNYM PRZYJĘCIEM SPADKU

I. WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku powinno zostać złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swojego powołania – jego brak w tym terminie jest natomiast jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.). W przypadku małoletniego spadkobiercy regulację dotyczącą przyjęcia lub odrzucenia spadku uzupełnia art. 101 § 3 k.r.o., który stanowi, że „rodzice nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu [...]”, przy czym za taką czynność należy uznać odrzucenie spadku¹. W praktyce niekiedy udzielenie przez sąd zezwolenia na odrzucenie spadku następuje po upływie wskazanych sześciu miesięcy. Wymaga zatem rozważenia, czy w takiej sytuacji z uwagi na treść art. 1015 § 2 k.c. małoletni nieuchronnie traci prawo do odrzucenia spadku. Przyjęcie takiego założenia oznaczałoby jednak nieuprawnione różnicowanie pozycji prawnej małoletniego względem spadkobierców mających pełną zdolność do czynności prawnych, którzy mogą przecież odrzucić spadek bez zezwolenia sądu. Dlatego uzasadnione wydaje się wskazanie środków prawnych, które uchroniłyby małoletniego przed – w istocie mimowolnym – przyjęciem spadku².

Rozważając problematykę ochrony małoletniego przed mimowolnym przyjęciem spadku, należy przede wszystkim udzielić odpowiedzi na pytanie, czy *de lege lata* złożenie przez rodziców wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu dziecka (art. 101 § 3 k.r.o.) wpływa na bieg terminu z art. 1015

¹ Tak Swaczyna (2013): 572; Konińska (2014): 70; Wróbel (2016): 134; Pytel (2017): 36; Gromek (2018): 851; Gajda (2018): 822; zob. także tezę uchwały SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790; tak też, co do zasady, Słyk (2017): 1262, który jednak w drodze wyjątku dopuszcza możliwość odrzucenia spadku w imieniu dziecka bez zezwolenia sądu, jeżeli na spadek składają się wyłącznie pasywa. Pogląd Słyka, jak się wydaje, podziela również Prokuratura Krajowa – zob. uzasadnienie uchwały SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17.

² Pojęcie mimowolne przyjęcie spadku, rozumiane jako przyjęcie spadku wbrew woli, wydaje się adekwatne do opisaney sytuacji, albowiem składany przez rodziców wniosek o udzielenie przez sąd przedmiotowego zezwolenia dowodzi istnienia po ich stronie woli odrzucenia spadku w imieniu dziecka. W kwestii zagrożeń wynikających z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez małoletniego por. szerzej Swaczyna (2013): 577 n.

§ 1 k.c. Takie rozwiązanie znajduje akceptację zarówno ze strony doktryny, jak i judykatury, czego dowodzi między innymi uchwała SN (7) z 22 maja 2018 r.³, która zapadła na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego⁴. W artykule podjęto próbę obrony odmiennego stanowiska, zgodnie z którym modyfikowanie zasad regulujących bieg terminu na odrzucenie spadku (art. 1015 § 1 k.c.) jest nieuzasadnione. Jak się wydaje, istnieją bowiem inne środki zapewniające dziecku wystarczającą ochronę przed mimowolnym przyjęciem spadku. W tym kontekście osobnej uwagi wymaga także kwestia ochrony wierzycieli spadku.

II. ŚRODKI PRAWNE CHRONIĄCE MAŁOLETNIEGO PRZED MIMOWOLNYM PRZYJĘCIEM SPADKU – PRZEGLĄD PREZENTOWANYCH STANOWISK DOKTRYNY I JUDYKATURY

W zapoczątkowanej postanowieniem SN z 20 listopada 2013 r.⁵ dyskusji na temat rozwiązań, które *de lege lata* pozwalają uchronić małoletniego przed mimowolnym przyjęciem spadku, dominuje pogląd, że zasady biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c. wymagają odpowiedniej (tj. korzystnej dla małoletnich spadkobierców) modyfikacji, w czym ma być pomocna *analogia legis*⁶. Jednakże na etapie zastosowania tego rodzaju wykładni (*sensu largo*) zarysowuje się wyraźne zróżnicowanie poglądów prezentowanych w doktrynie i judykaturze.

Pierwsze z proponowanych rozwiązań opiera się na analogicznym stosowaniu przepisów o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia⁷. W ramach tego stanowiska przyjmuje się, że bieg sześciomiesięcznego terminu na przyjęcie lub odrzucenie spadku ulega zawieszeniu przez czas trwania, zainicjowanego przez rodziców małoletniego, postępowania sądowego w sprawie o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku.

³ Uchwała SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

⁴ Wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 3 listopada 2017 r., BSAI-4110-1/17, <http://www.sn.pl/sprawy/SiteAssets/Lists/Zagadnienia_prawne/NewForm/III-CZP-0102_17_p.pdf>.

⁵ Zob. postanowienie SN z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93, jakkolwiek pojedyncze głosy na ten temat były prezentowane już wcześniej – zob. Szymańska (2010): 272.

⁶ Zob. postanowienia SN: z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; z 28 maja 2015 r., III CSK 352/14, OSNC 2016, nr 5; z 24 września 2015 r., V CSK 686/14, Lex nr 181658; z 28 września 2016 r., III CSK 329/15, OSNC 2017, nr 5, poz. 6; uchwała SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790; Konińska (2014): 70 n.; Kordasiewicz (2015): 543, nb. 71; Madej (2015): 44; Książak (2016): 130; Matusik (2016): 1171 n.; Wróbel (2016): 137; Kucia (2017): 227; Pytel (2017): 36; Pazdan (2018): 1204.

⁷ Zob. postanowienie SN z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; Kordasiewicz (2015): 543; Madej (2015): 44; Wróbel (2016): 137; Pytel (2017): 36; Pazdan (2018): 1204. Z kolei według Książaka (2014): 108 n.; Partyk (2014) oraz Żoka (2016): 1740, pogląd o analogicznym stosowaniu przepisów o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia broni się wyłącznie na płaszczyźnie słusznościowej.

Analogiczne stosowanie przepisów o biegu terminu przedawnienia cechuje także drugą koncepcję. Wymaga się mianowicie, aby rodzic złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o udzieleniu zezwolenia (chyba że orzeczenie stało się prawomocne przed upływem sześciomiesięcznego terminu). Do tego momentu termin nie może upłynąć⁸. Wydaje się zatem, że SN posłużył się konstrukcją charakterystyczną dla wstrzymania zakończenia biegu przedawnienia (art. 122 k.c.).

Trzeci pogląd, w zakresie rezultatu, nie różni się od poprzedniego, przy czym oparciem dla niego są analogicznie stosowane przepisy o transmisji, tzn. art. 1017 k.c.⁹

Zgodnie z czwartym stanowiskiem zakłada się przerwanie biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c. na podstawie stosowanego w drodze analogii przepisu art. 123 § 1 pkt 1 k.c.¹⁰ Wniesienie wniosku o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku traktuje się bowiem na równi z tzw. czynnością przed sądem, która została przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia.

Kolejna koncepcja polega na analogicznym stosowaniu przepisu art. 1019 § 2 k.c., który dotyczy uchylecia się przez – pozostającego pod wpływem błędu lub groźby – spadkobiercę od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Przyjmuje się, że niepodjęcie działania przez spadkobiercę nie jest spowodowane błędem lub groźbą, lecz stanowi skutek niezyskania zezwolenia sądu opiekuńczego na odrzucenie spadku¹¹.

Dominujący w doktrynie i judykaturze na tle art. 1015 § 1 k.c. kierunek wykładni (*sensu largo*), oparty na stosowaniu *analogia legis*, wsparty został bogatą argumentacją. Podkreśla się przede wszystkim, że złożenie nawet w pierwszym dniu biegu sześciomiesięcznego terminu wniosku o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku w imieniu dziecka wcale nie stanowi wystarczającej gwarancji co do tego, że sąd wyda odpowiednie postanowienie przed jego upływem¹². Ponadto małoletni nie może być traktowany gorzej od innych spadkobierców, których nie dotyczy obowiązek uzyskania zezwolenia sądu na odrzucenie spadku¹³, jako że w przeciwnym razie dochodziłoby

⁸ Postanowienie SN z 28 września 2016 r., III CSK 329/15, OSNC 2017, nr 5, poz. 61; Żukowska, Bagan-Kurluta (2017): 70 n.

⁹ Uchwała SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

¹⁰ Postanowienie SN z 28 maja 2015 r., III CSK 352/14, OSNC 2016, nr 5, poz. 63; Książak (2016): 130; Matusik (2016): 1171 n.; Kucia (2017): 227. Zob. też Borysiak (2019a): 982, który jednocześnie proponuje alternatywne rozwiązanie opierające się na założeniu, że udzielenie przez sąd zezwolenia na odrzucenie spadku prowadzi do konwalidacji czynności już dokonanej.

¹¹ B. Konińska (2014): 70 n.

¹² Postanowienia SN: z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; z 28 maja 2015 r., III CSK 352/14, OSNC 2016, nr 5; co do przyczyn takiego stanu rzeczy zob. Swaczyna (2013): 575 n.

¹³ Postanowienia SN: z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; z 28 maja 2015 r., III CSK 352/14, OSNC 2016, nr 5; uchwała SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

do naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa¹⁴. Z tego punktu widzenia małoletni powinien mieć prawo do wykorzystania całego (tj. sześciomiesięcznego) terminu na przyjęcie lub odrzucenie spadku¹⁵. Powstałym w związku z mimowolnym przyjęciem spadku zagrożeń sfery majątkowej dziecka nie niweluje konstrukcja ograniczonej odpowiedzialności za długi spadkowe (art. 1015 § 2 k.c.)¹⁶. Według zwolenników omawianej koncepcji wszystkie wskazane wyżej argumenty przemawiają za nieuwzględnianiem w analizowanym przypadku upływu sześciomiesięcznego terminu zawitego.

Dostrzegając słabość *analogia legis* stosowanej *in casu*, niektórzy przedstawiciele doktryny ochrony małoletniego spadkobiercy przed mimowolnym przyjęciem spadku poszukują w konstrukcji odrzucenia spadku bez konieczności uzyskania wcześniej zezwolenia sądu¹⁷, względnie w złagodzeniu wymogów dotyczących zachowania terminu na przyjęcie lub odrzucenie spadku. Zakłada się bowiem, że samo złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku skutkuje zachowaniem przedmiotowego terminu¹⁸.

Ponadto w orzecznictwie SN prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym złożenie przez rodziców wniosku o udzielenie przez sąd zezwolenia na odrzucenie spadku nie ma wpływu na bieg terminu z art. 1015 § 1 k.c.¹⁹ Podkreśla się przy tym brak możliwości stosowania przepisów o biegu terminu przedawnienia do terminów zawitych²⁰ oraz konieczność jak najszybszego ustalenia kręgu spadkobierców i tym samym osób odpowiedzialnych za długi spadkowe²¹. Nawiązując do tego poglądu, należy jednak zauważyć, że został on wyrażony w konkretnym stanie faktycznym, gdy udzielenie przez sąd zezwolenia na odrzucenie spadku nastąpiło w terminie z art. 1015 § 1 k.c. (tj. w ciągu sześciu miesięcy), a dopiero po jego upływie reprezentujący swoje dzieci rodzice złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku²².

¹⁴ Postanowienie SN z 28 września 2016 r., III CSK 329/15, OSNC 2017, nr 5, poz. 61. Argumenty natury konstytucyjnej na gruncie prawa spadkowego podnoszone są coraz częściej – por. ostatnio Justyński (2019): 3 n.

¹⁵ Postanowienia SN: z 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 93; postanowienie SN z 28 maja 2015 r., III CSK 352/14, OSNC 2016, nr 5.

¹⁶ Zob. Konińska (2014): 69 n.

¹⁷ Zob. bliżej Swaczyna (2013): 581.

¹⁸ Tak Szymańska (2010): 272, która prezentując swój pogląd, nie rozważa możliwości zastosowania *analogia legis*; odmiennie SN w postanowieniu z 25 maja 2012 r., I CSK 414/11, Lex nr 1254617; Żok (2016): 1740.

¹⁹ Zob. postanowienia SN: z 25 maja 2012 r., I CSK 414/11, Lex nr 1254617; z 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12, Lex nr 1293843. Od stanu faktycznego opisanego we wskazanych postanowieniach należy odróżnić inną sytuację, gdy rodzice w ogóle nie wystąpili o udzielenie takiego zezwolenia – por. postanowienie SN z 25 lutego 2015 r., IV CSK 304/14, Lex 1663137.

²⁰ Postanowienie SN z 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12; por. jednak stanowisko SN wyrażone w postanowieniu z 25 maja 2012 r., I CSK 414/11, Lex nr 1254617, w którym Sąd dopuszcza możliwość rozważenia, czy *ad casum* niedotrzymanie przez rodziców terminu było usprawiedliwione, jakkolwiek nie wskazuje trybu postępowania w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej.

²¹ Postanowienia SN: z 25 maja 2012 r., I CSK 414/11; z 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12.

²² Zob. postanowienia SN: z 25 maja 2012 r., I CSK 414/11; z 13 grudnia 2012 r., V CSK 18/12.

III. OCHRONA MAŁOLETNIEGO SPADKOBIERCY PRZED MIMOWOLNYM PRZYJĘCIEM SPADKU – UWAGI *DE LEGE LATA*

Przedstawiona wyżej argumentacja doktryny oraz judykatury, przychylna wobec wyjątkowego przecież stosowania *analogia legis*, dowodzi nade wszystko braku sporu co do zasadności udzielenia ochrony prawnej małoletniemu spadkobiercy; nie ma natomiast jednolitego stanowiska w zakresie stosowanych w tym względzie środków ochrony prawnej. Na tym etapie rozważań dokonanie krytycznej analizy poszczególnych, wskazanych wyżej propozycji, wydaje się jednak przedwczesne, zważywszy na fakt, że wciąż nierozstrzygnięta w ramach niniejszego opracowania pozostaje kwestia dopuszczalności zastosowania *in casu* tego rodzaju wykładni (*sensu largo*)²³. Tymczasem zastosowanie w analizowanym przypadku *argumentum a similitudine* jest możliwe dopiero w razie stwierdzenia luki konstrukcyjnej (technicznej)²⁴. Chodzi zatem o sytuację, w której prawo do odrzucenia spadku byłoby *de facto* uzależnione wyłącznie od sprawności procedowania i wielkości obciążenia sądu przydzielonymi sprawami, a w konsekwencji od tego, czy postanowienie sądu w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odrzucenie spadku uprawomocniło się przed upływem czy też po upływie terminu z art. 1015 k.c. W przypadku *analogia legis* sam brak regulacji nie może być automatycznie postrzegany w kategoriach luki konstrukcyjnej, ponieważ dana luka może mieć jedynie charakter aksjologiczny lub swoisty²⁵. O dopuszczalności przeprowadzenia *analogia legis* należy przy tym rozstrzygać wyłącznie na podstawie analizy aktualnego stanu prawnego. Bez znaczenia pozostaje natomiast poziom znajomości obowiązujących przepisów przez rodziców małoletniego spadkobiercy. Zasada *ignorantia iuris nocet* nie pozwala bowiem na poddanie danej regulacji wykładni *sensu largo* tylko z tego powodu, że wiedza osób zainteresowanych kwestią jej treści, zakresu oraz skutków jest niepełna. Przedmiotem wykładni są obowiązujące przepisy prawa, a nie ich odbicie w świadomości ludzkiej, z natury niedoskonałej. Dlatego też rozstrzygające o dopuszczalności odstąpienia *in casu* od wykładni *sensu stricto*²⁶ jest jedynie ustalenie, że nie istnieją *de lege lata* instrumenty prawne pozwalające zabezpieczyć małoletniego spadkobiercę przed mimowolnym przyjęciem spadku.

W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje dominujący w doktrynie oraz judykaturze pogląd, zgodnie z którym termin do odrzucenia spadku (art. 1015 § 1 k.c.) zostaje zachowany, jeżeli tylko w ciągu sześciu miesięcy rodzic małoletniego złoży w sądzie wniosek o odebranie oświadczenia o odrzu-

²³ Morawski (2002): 288; Zieliński (2017): 44.

²⁴ Morawski (2002): 292; na temat znaczenia pojęcia luki konstrukcyjnej zob. Kabza (2010): 56 n.

²⁵ Morawski (2002): 314 n.; Radwański, Zieliński (2012): 491.

²⁶ Na wykładnię *sensu stricto* składają się wykładnia językowa, systemowa oraz funkcjonalna – por. Morawski (2002): 288.

ceniu spadku²⁷, przy czym wszczęte na skutek takiego wniosku postępowanie wymaga zawieszenia do czasu uprawomocnienia się postanowienia o udzieleniu zezwolenia na odrzucenie spadku w imieniu dziecka (zob. art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.)²⁸. Pogląd ten należy uznać za trafny, ponieważ dla zachowania przedmiotowego terminu zawitego istotne jest przede wszystkim wyrażenie zamiaru złożenia w ramach postępowania sądowego oświadczenia o odrzuceniu spadku. Złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie wyznaczonym przez sąd ma równie duże znaczenie jak samo złożenie wniosku (o odebranie przez sąd oświadczenia o odrzuceniu spadku), ponieważ rozstrzyga o definitywności skutków prawnych powstałych w związku ze złożeniem tego wniosku. W konsekwencji dopiero po złożeniu oświadczenia o odrzuceniu spadku można ostatecznie uznać, że termin z art. 1015 § 1 k.c. został zachowany. Spadkobierca natomiast uchybi temu terminowi, jeżeli, po pierwsze, w terminie wyznaczonym przez sąd niełoży oświadczenia ustnie do protokołu albo też, po drugie, niełoży do tego momentu (tj. do dnia wyznaczonego przez sąd na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku ustnie do protokołu) oświadczenia w innej formie przewidzianej w art. 1018 § 3 k.c. W drugiej sytuacji postępowanie w sprawie o odebranie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jako bezprzedmiotowe powinno zostać umorzone.

Wprawdzie zgodnie z ustawą oświadczenie o odrzuceniu spadku należy złożyć w ciągu sześciu miesięcy, niemniej jednak przy dokonywaniu oceny, czy wymieniony termin został zachowany, wypada uwzględnić specyfikę funkcjonowania władzy sądowniczej, która realizuje swoje zadania w sposób sformalizowany, w ramach przewidzianych prawem postępowań²⁹. Ponadto sądom przysługuje pewna swoboda w zakresie działalności orzeczniczej, ponieważ czasową granicę ich działania wyznacza jedynie konstrukcja tzw. nieuzasadnionej zwłoki. W konsekwencji zastosowanie środków dyscyplinujących możliwe jest dopiero w razie stwierdzenia przewlekłości postępowania³⁰. Trudno zatem uznać, że art. 1015 § 1 k.c. jest w pełni samodzielnym źródłem normy prawnej, regulującym termin złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Przedmiotową normę należy ustalić na podstawie szeregu przepisów, w tym zwłaszcza art. 1015 k.c., art. 1018 k.c., jak również przepisów Kodeksu postępowania cywilnego określających sposób inicjowania postępowania dotyczącego odebrania przez sąd oświadczenia o odrzuceniu spadku oraz jego przebieg (m.in. art. 640 i n. k.p.c.). Uczynienie przedmiotem wykładni łącznie wszystkich wskazanych wyżej regulacji materialnoprawnych oraz proceduralnych pozwala nieco inaczej spojrzeć na, sformułowany w art. 1015 § 1 k.c., wymóg przyjęcia lub odrzucenia spadku w ciągu sześciu miesięcy i większe znaczenie przypisać funkcji, jaką ma pełnić ten przepis, aniżeli jego literalnemu

²⁷ Zob. literaturę oraz orzecznictwo wskazywane w tym kontekście przez Pazdana (2018): 1204.

²⁸ Zob. na ten temat Książak (2014): 108 n.

²⁹ Odmienne Swaczyna (2013): 571, zdaniem którego złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przed sądem nie odbywa się w ramach postępowania sądowego.

³⁰ Ustawa z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Dz. U. 2004, Nr 179, poz. 1843.

brzmieniu. Ewentualny zarzut obejścia – w wyniku zastosowania wykładni funkcjonalnej – zasady pierwszeństwa wykładni literalnej, nie uwzględniałby sprzeczności, która na etapie tej wykładni zachodzi pomiędzy treścią art. 1015 § 1 k.c. a przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Wskazana sprzeczność wyraża się, z jednej strony, w pozostawieniu sądowi pewnej, niezbędnej w orzekaniu, swobody co do wyznaczenia terminu na złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, a z drugiej – skrępowaniu spadkobiercy obowiązkiem złożenia tego oświadczenia w ciągu sześciu miesięcy. Przedmiotowa norma na etapie wykładni literalnej wciąż pozostaje zatem niejasna i wymaga dalszej interpretacji, której wynik został już wyżej przedstawiony. Pogląd, zgodnie z którym złożenie wniosku (o odebranie przez sąd ustnego oświadczenia o odrzuceniu spadku) powoduje zachowanie terminu z art. 1015 § 1 k.c., należy więc uznać za słuszny, jakkolwiek nie słuszność jest jego źródłem, lecz poddane dopuszczalnej wykładni przepisy prawa³¹.

Należy zaznaczyć, że wskazana konstrukcja z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia pozwala w pełni uchronić małoletniego spadkobiercę przed mimowolnym przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.). W konsekwencji nie ma podstaw do twierdzenia, że art. 1015 § 1 k.c. jest dotknięty luką konstrukcyjną. Wprawdzie brak *de lege lata* stosownej regulacji (dotyczącej np. zawieszenia, przerwania lub wstrzymania zakończenia terminu na przyjęcie lub odrzucenie spadku przez małoletniego spadkobiercę) wiąże się z koniecznością podejmowania przez jego rodziców niezbędnych dodatkowych czynności (w przeciwieństwie do spadkobierców mających pełną zdolność do czynności prawnych), jednakże taka sytuacja może być oceniana co najwyżej w kategoriach wspomnianej wcześniej luki aksjologicznej.

Teza o istnieniu luki konstrukcyjnej jest nieuzasadniona także z tego powodu, że interes majątkowy małoletniego dodatkowo chronią przepisy dotyczące spowodowanego błędem niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (tj. art. 1019 § 2 k.c.). Przepis ten może znaleźć zastosowanie w sytuacji, w której rodzice nie złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie (art. 1015 § 1 k.c.), błędnie zakładając, że złożenie w imieniu dziecka wniosku o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku skutkuje odpowiednią modyfikacją biegu przedmiotowego terminu, np. przerwaniem lub zawieszeniem jego biegu względnie wstrzymaniem jego zakończenia³². Uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w terminie (art. 1019 § 2 k.c.) jest w tym przypadku dozwolone, skoro

³¹ Odmiennie Księżak (2014): 108, przyp. 7, zdaniem którego dominujący pogląd „pozbawiony jest mocnych podstaw normatywnych i może być akceptowany jedynie ze względów słusznościowych”. Por. także Stempniak (2011): 81; Borysiak (2019b): 1002. Z kolei według Madej (2015): 44, oraz Księżaka (2016): 130, złożenie wniosku o odebranie przez sąd oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku nie skutkuje zachowaniem sześciomiesięcznego terminu z art. 1015 k.c., lecz jego przerwaniem na podstawie stosowanego w drodze analogii art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

³² Przypadek wskazywany przez Borysiaka (2019c): 1054, dotyczy innej sytuacji, w której przedstawiciel ustawowy spadkobiercy w ogóle nie składa oświadczenia o odrzuceniu spadku, ponieważ błędnie zakłada, że czynność ta wobec udzielonego zezwolenia stała się zbędna. Zdaniem tego autora zastosowanie konstrukcji błędu należy wówczas uznać za wątpliwe.

popelniony błąd – jako błąd co do prawa³³ – dotyczy treści czynności prawnej i jest istotny. Przy ocenie doniosłości tak rozumianego błędu nie sposób pominąć wielu orzeczeń, w których dopuszczono analogiczne stosowanie przepisów o biegu terminu przedawnienia, jakkolwiek składy orzekające SN w zakresie rezultatu nie są w tym względzie jednomyślne (zob. wyżej pkt II). Zasada *ignorantia iuris nocet*, która powinna ograniczać zastosowanie konstrukcji błędu co do prawa, również nie stoi na przeszkodzie prezentowanemu stanowisku, skoro dokonywana powszechnie przez rodziców błędna interpretacja obowiązujących regulacji ma swoje źródło przede wszystkim w niezrozumiałym społecznie zróżnicowaniu pozycji prawnej małoletniego dziecka względem spadkobierców mających pełną zdolność do czynności prawnych³⁴. Z momentem pojawienia się w orzecznictwie SN stanowiska przychylnego wobec wykładni (*sensu largo*) przepisu art. 1015 § 1 k.c. zarzut nieznajomości prawa stracił zresztą na znaczeniu. Trudno przecież stawiać go osobie, która działa w zaufaniu do stanowiska popartego autorytetem SN.

Niekiedy wymaga się, aby błąd co do prawa nie tylko dotyczył treści czynności prawnej i był istotny, lecz także znajdował usprawiedliwienie w okolicznościach towarzyszących³⁵. Ocena, czy tego rodzaju przesłanka znajduje wystarczające oparcie w obowiązujących przepisach, wykraczałaby poza ramy niniejszego opracowania, jakkolwiek może być ona przejawem respektowania zasady *ignorantia iuris nocet*. Zakładając jednak jej poprawność, wypada stwierdzić, że wskazana przesłanka jest w analizowanym przypadku spełniona. Wydaje się nadto, że wskazany błąd zachowałby prawną doniosłość także wówczas, gdy rodzice małoletniego spadkobiercy byli wprawdzie świadomi korzyści, jakie płyną ze złożenia do sądu wniosku o odebranie oświadczenia o odrzuceniu spadku, ale z tej możliwości nie skorzystali, błędnie zakładając, że złożenie przez nich wniosku o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku ma wpływ na bieg terminu.

IV. OCHRONA MAŁOLETNIEGO SPADKOBIERCY PRZED MIMOWOLNYM PRZYJĘCIEM SPADKU A ZABEZPIECZENIE INTERESÓW MAJĄTKOWYCH WIERZYCIELI

W dyskusji dotyczącej wpływu wniesienia do sądu wniosku o udzielenie zezwolenia (na odrzucenie spadku w imieniu dziecka) na bieg sześciomiesięcznego terminu niezmiennie powtarzany jest argument o konieczności uwzględ-

³³ Na gruncie art. 1019 k.c. prawną doniosłość błędu co do prawa uznał zarówno SN w postanowieniu z 29 listopada 2012 r., II CSK 171/12, Lex nr 1294475, jak również znaczna część doktryny – zob. w tym względzie literaturę wskazaną przez Borysiaka (2019c): 1052 n.

³⁴ Por., mający już znaczenie historyczne, pogląd Kosika (1986): 288, który stwierdził, że nieznajomość przepisu art. 1015 § 2 k.c. (w brzmieniu sprzed nowelizacji), o ile mowa jest o przeciętnym spadkobiercy, należy usprawiedliwić przez zastosowanie konstrukcji błędu co do prawa; por. także Kordasiewicz (2015): 562.

³⁵ Tak Piąkowski, Kordasiewicz (2011): 156.

niania interesów wierzycieli spadku w toku wykładni (*sensu largo*) art. 1015 § 1 k.c.³⁶ Istotne zagrożenie dla tych wierzycieli stanowi nadmierne wydłużenie okresu kształtowania się ostatecznego kręgu spadkobierców wskutek na przykład zawieszenia, przerwania lub wstrzymania biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c. Jak się wydaje, rozstrzygające dla podejmowanej w tym zakresie oceny jest ustalenie, czy termin na odrzucenie spadku ulega wydłużeniu w większym zakresie, aniżeli jest to konieczne do pełnego zabezpieczenia interesów dziecka. Dostrzegalne są zatem starania zmierzające do zrównoważenia interesów małoletniego oraz wierzyciela, poszukującego zaspokojenia w masie spadkowej³⁷. Sformułowane wyżej uwagi (pkt III) *de lege lata* tylko pozornie mogą wydawać się trudne do pogodzenia z interesami wierzycieli spadku. Powstaje tylko pytanie o przebieg granicy chroniącej interesy wierzycieli, która nie powinna zostać przekroczona.

Z jednej strony roczny termin (art. 1019 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c.) na uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku może niewątpliwie opóźnić proces wyłaniania „ostatecznych” spadkobierców, tym bardziej że dla jego zachowania wymaga się jedynie złożenia wniosku, a samo uchylenie się następuje w drodze oświadczenia dopiero w terminie wyznaczonym przez sąd³⁸. Należy dodać, że również w tym przypadku wymagane jest uprzednie uzyskanie zezwolenia sądu (art. 101 § 3 k.r.o.) na uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia woli (o przyjęciu lub odrzuceniu spadku)³⁹ i odrzucenie spadku. Uzyskane wcześniej zezwolenie sądu na odrzucenie spadku staje się bezprzedmiotowe wobec utraty przez małoletniego spadkobiercę prawa do odrzucenia spadku na skutek upływu terminu z art. 1015 § 1 k.c.

Z drugiej strony warto jednak zwrócić uwagę na treść art. 176 § 1 k.p.c., który potencjalnie może skutkować zawieszeniem, wszczętego z wniosku wierzyciela spadku, postępowania rozpoznawczego względnie egzekucyjnego nawet na kilka lat⁴⁰. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której spadkobiercy wywodzący się z grup dochodzących kolejno do dziedziczenia – a jest ich obecnie aż sześć – będą odrzucać spadek pod koniec biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c.⁴¹ Dopiero gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (względnie Skarb Państwa) pozbawiona jest możliwości korzystania z przepisu art. 176 § 1 k.p.c., co otwiera wierzycielowi drogę do dochodzenia należnych świadczeń. Można oczywiście zakładać, że spadek odrzucony przez wszystkich spadkobierców ustawowych i tak pozbawiony jest aktywów, co zasadniczo pozbawia

³⁶ Zob. w tym względzie np. uzasadnienie uchwały SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

³⁷ Zob. uchwałę SN (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

³⁸ Por. postanowienie SN z 4 kwietnia 2014 r., II CSK 410/03, niepubl.

³⁹ Borysiak (2019c): 1060.

⁴⁰ Por. Skowrońska (1984): 69.

⁴¹ Por. Macierzyńska-Franaszczyk (2014): 286 n. Zawieszenia postępowania na podstawie art. 176 § 1 k.p.c. nie mogą jednak żądać kurator spadku i wykonawca testamentu – zob. Skowrońska-Bocian, Borysiak (2015): 676. W kwestii statusu wykonawcy testamentu oraz kuratora spadku jako stron postępowania cywilnego zob. Głowacz (2018): 224 n.; Margoński (2009): 71.

sensu działania wierzyciela, który chciałby się z niego zaspokoić⁴². Nawet kilkunastomilionowemu długowi spadkowemu mogą jednak towarzyszyć aktywa na równie wysokim poziomie. Taki spadek, mało atrakcyjny dla spadkobierców, z perspektywy wierzycieli stanowi wystarczające źródło zaspokojenia ich należności.

Trzeba zatem mieć świadomość, że przyjęcie nawet najmniej niekorzystnego z perspektywy wierzycieli środka ochrony małoletniego spadkobiercy przed mimowolnym przyjęciem spadku⁴³ tylko w niewielkim stopniu wpłynie na poprawę ich, i tak trudnej w świetle art. 176 § 1 k.p.c., pozycji prawnej. Problem tkwi bowiem znacznie głębiej, a mianowicie w założeniach konstrukcyjnych, na których oparto odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe. Nawet w przypadku występowania aktywów masy spadkowej model ten nie sprzyja niezwłocznemu zaspokojeniu wierzycieli, albowiem jest to, wskutek złożenia wniosku o zawieszenie z art. 176 § 1 k.p.c., uzależnione od ustalenia (skonkretyzowania) definitywnego kręgu spadkobierców. W obecnym stanie prawnym sytuacja wierzycieli osoby fizycznej jest zatem szczególnie niekorzystna z uwagi na obciążające ich ryzyko odsuniętego w czasie uzyskania świadczenia w razie jej śmierci. Jest to tylko jeden z powodów przemawiających za koniecznością zmian zasad odpowiedzialności za długi spadkowe⁴⁴.

Równowaga w zakresie ochrony prawnej interesów spadkobierców oraz wierzycieli spadku nie została zatem zachowana. Trudno oprzeć się wrażeniu, że w świetle art. 176 § 1 k.p.c. interesy wierzycieli mają raczej drugorzędne znaczenie wobec interesów samych spadkobierców, natomiast interesy tych ostatnich są chronione w sposób nadmierny, co ma jednak swoje uzasadnienie, zważywszy na przyjęty model odpowiedzialności⁴⁵. Tak ukształtowanej przez ustawodawcę pozycji prawnej wierzyciela spadku nie należy pomijać, poszukując środków ochrony małoletniego spadkobiercy. Naturalną konsekwencją tego stanu rzeczy może być zatem zaakceptowanie również takiego rozwiązania (w zakresie ochrony małoletniego przed mimowolnym przyjęciem spadku), które będzie miało na uwadze przede wszystkim jego interes ma-

⁴² Nawet jednak i przy takim założeniu wierzyciel może liczyć na to, że jeden ze spadkobierców bez głębszej refleksji zdecyduje się na proste przyjęcie spadku.

⁴³ Pewien kierunek w tym względzie wyznacza SN w uchwale (7) z 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, Lex nr 2488790.

⁴⁴ Skowrońska-Bocian, Borysiak (2015): 723, *de lege ferenda* proponują uzupełnienie obowiązujących przepisów dotyczących odpowiedzialności za długi spadkowe o regulację dotyczącą postępowania likwidacyjnego; por. także Macierzyńska-Franaszczyk (2014): 329 n.; w podobnym duchu wypowiadają się Jasiakiewicz (2013): 45 n.; Mazur (2016): 123, według których punktem odniesienia ewentualnych zmian zasad odpowiedzialności za długi spadkowe mogłoby być prawo niemieckie. Propozycje modelu odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe (w ramach dyskusji o ujednoczonym europejskim prawie cywilnym) formułuje także Załucki (2016): 39. Na gruncie dekretu z 8 listopada 1946 r. o postępowaniu spadkowym, Dz. U. 1946, Nr 63, poz. 346, konstrukcje oddzielenia spadku od majątku spadkobiercy oraz likwidacji spadku okazały się w praktyce martwe – zob. na ten temat, z powołaniem się na opinię Gwiazdomorskiego – Moszyńska (2019): 70 (przypp. 161), 220. Obecnie nie jest to jednak okoliczność mająca znaczenie w procesie kształtowania nowych zasad odpowiedzialności za długi spadkowe.

⁴⁵ Na temat *ratio legis* art. 176 § 1 k.p.c. zob. Grzegorzczak (2016): 962 n.

jątkowy, a dopiero w dalszej kolejności wierzycieli spadku. Nie należy zatem *a priori* odrzucać koncepcji, które obiektywnie rzecz biorąc, skutkują przyznaniem dziecku daleko idącej ochrony. Za niezasadny należałoby zatem uznać ewentualny zarzut nieproporcjonalności ochrony sformułowany wobec proponowanej tu koncepcji opartej na stosowaniu art. 1019 § 2 k.c., tym bardziej że jednocześnie mieści się ona w ramach wskazanych *expressis verbis* przez samego ustawodawcę.

V. UWAGI KOŃCOWE

Z przeprowadzonej analizy wynika, że nie zasługują na aprobatę koncepcje poszukujące ochrony małoletniego spadkobiercy w analogicznym stosowaniu przepisów o biegu terminu przedawnienia albo transmisji. Przepis art. 1015 § 1 k.c. nie jest bowiem dotknięty luką konstrukcyjną, która uzasadniałaby stosowanie *analogia legis*. Kwestię tę można jedynie oceniać w kategoriach luki aksjologicznej. Niezależnie bowiem od czasu trwania postępowania sądowego w sprawie o udzielenie zezwolenia na odrzucenie spadku, *de lege lata* rodzice małoletniego mają możliwość zachowania terminu z art. 1015 § 1 k.c., jeżeli tylko złożą wniosek o odebranie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez sąd, a następnie – po uzyskaniu wskazanego wyżej zezwolenia – złożą to oświadczenie ustnie do protokołu w terminie wyznaczonym przez sąd bądź też (jeszcze przed rozprawą) w jednej z form przewidzianych w art. 1018 § 3 k.c.

Dodatkowo interesy majątkowe małoletniego spadkobiercy podlegają ochronie na podstawie art. 1019 § 2 k.c., który pozwala na uchylenie się – przez małoletniego spadkobiercę reprezentowanego przez rodziców – od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w terminie, jeżeli tylko tego rodzaju bezczynność była spowodowana błędem co do prawa.

Udzielenie ochrony prawnej małoletniemu spadkobiercy nie musi oznaczać, tak jak obecnie, obniżenia poziomu ochrony wierzycieli spadku. *De lege ferenda* zrównoważenie ochrony interesów małoletniego spadkobiercy oraz wierzycieli spadku wymagałoby zmiany zasad odpowiedzialności za długi spadkowe.

Tomasz Jasiakiewicz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
tomjot@umk.pl
<https://orcid.org/0000-0003-4679-0442>

Borysiak, W. (2019a). Komentarz do art. 1012 k.c., [w:] K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom 4A: Spadki. Warszawa: 974–991.

Borysiak, W. (2019b). Komentarz do art. 1015 k.c., [w:] K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom 4A: Spadki. Warszawa: 996–1014.

Borysiak, W. (2019c). Komentarz do art. 1019 k.c., [w:] K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom 4A: Spadki. Warszawa: 1039–1063.

- Gromek, K. (2018). Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Warszawa: 849–860.
- Gajda, J. (2018). Komentarz do art. 101 k.r.o., [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Warszawa: 819–825.
- Głowacz, J. (2018). Wykonawca testamentu w prawie polskim na tle porównawczym. Poznań.
- Grzegorzczak, P. (2016). Komentarz do art. 176 k.p.c., [w:] T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom 1: Postępowanie rozpoznawcze. Warszawa: 961–964.
- Jasiakiewicz, T. (2013). Uchylenie się od skutków złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli o przyjęciu spadku a odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe. *Przegląd Prawa Handlowego* 9(253): 42–46.
- Justyński, T. (2019). Głosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lipca 2013 r., P 56/11. *Orzecznictwo Sądów Polskich* 3: 3–13.
- Kabza, E. (2010). Problem stosowania analogii w prawie cywilnym. *Forum Prawnicze* 1(1): 44–65.
- Konińska, B. (2014). Uplyw terminu do odrzucenia spadku w imieniu małoletniego. *Rejent* 9(281): 59–74.
- Kosik, J. (1986). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, [w:] J.S. Piątkowski (red.), System prawa cywilnego. Tom 4: Prawo spadkowe. *Ossolineum*: 284–288.
- Kordasiewicz, B. (2015). Przyjęcie i odrzucenie spadku, [w:] B. Kordasiewicz (red.), System prawa prywatnego. Tom 10: Prawo spadkowe. Warszawa: 503–562.
- Księżak, P. (2014). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13. *Rejent* 5(277): 105–111.
- Księżak, P. (2016). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 28.05.2015 r., III CSK 352/14. *Rejent* 299(3): 122–131.
- Kucia, B. (2017). Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego, [w:] M. Fras, P. Ślęzak (red.), Prawo prywatne wobec wyzwań współczesności. Warszawa: 219–227.
- Madej, G.S. (2015). Termin na złożenie oświadczenia woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jako termin zawity prawa materialnego. *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* 16(1): 40–48.
- Matusik, G. (2016). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 28 maja 2015 r., III CSK 352/14. *Orzecznictwo Sądów Polskich* 9: 1159–1173.
- Macierzyńska-Franaszczyk, M. (2009). Odpowiedzialność za długi spadkowe. Warszawa.
- Margoński, M. (2009). Kurator spadku. Warszawa.
- Mazur, Ł. (2016). Odrzucenie spadku w imieniu osoby małoletniej – głosa do post. SN z 20.11.2013, I CSK 329/13, [w:] F. Zoll, S. Daniluk (red.), Prawo cywilne. Głosy. Warszawa: 121–123.
- Morawski, L. (2002). Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz. Toruń.
- Moszyńska, A. (2019). Geneza prawa spadkowego w polskim kodeksie cywilnym z 1964 r. Toruń.
- Partyk, A. (2014). Bieg terminu na odrzucenie spadku imieniem małoletniego. Głosa do postanowienia SN z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13. *Lex/el*.
- Pazdan, M. (2018). Komentarz do art. 1015 k.c., [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom 2: Art. 450–1088. Warszawa: 1203–1206.
- Piátkowski, J.S., Kordasiewicz, B. (2011). Prawo spadkowe. Zarys wykładu. Warszawa.
- Pytel, A. (2017). Błąd prawnie doniosły, upadłość konsumencka oraz zasady współzycia społecznego, czyli sposoby zapobiegania skutkom przyjęcia spadku wprost. *Nowa Currenda. Dodatek Naukowy* 2: 17–41.
- Słyk, J. (2017). Komentarz do art. 101 k.r.o., [w:] K. Osajda (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Tom 5. Warszawa: 1251–1268.
- Radwański, Z., Zieliński, M. (2012). Stosowanie i wykładnia prawa cywilnego, [w:] M. Safjan (red.), System prawa cywilnego. Tom 1: Prawo cywilne – część ogólna. Warszawa: 445–543.
- Skowrońska, E. (1984). Odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe. Warszawa.
- Skowrońska-Bocian, E., Borysiak, W. (2015). Odpowiedzialność za długi spadkowe, [w:] B. Kordasiewicz (red.), System prawa prywatnego. Tom 10: Prawo spadkowe. Warszawa: 651–793.
- Stempniak, S. (2011). Postępowanie w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku. *Polski Proces Cywilny* 4(3): 44–86.

- Swaczyna, B. (2013). Odrzucenie spadku nabytego przez dziecko, [w:] M. Pecyna, J. Pisuliński, M. Podrecka (red.), *Rozprawy cywilistyczne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Edwardowi Drozdowi*. Warszawa: 569–583.
- Szymańska, A.M. (2010). Termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. *Białostockie Studia Prawnicze* 4: 267–280.
- Wróbel, W. (2016). Glosa do postanowienia SN z 20.11.2013 r., I CSK 329/13. *Państwo i Prawo* 71(4): 133–137.
- Załucki, M. (2016). Modele odpowiedzialności za długi spadkowe a prawo polskie. Ochrona dłużnika czy wierzyciela? [w:] M. Załucki (red.), *Egzekucja z majątku spadkowego. Ograniczona i nieograniczona odpowiedzialność za długi spadkowe*. Warszawa: 24–50.
- Zieliński, M. (2017). *Wykładnia prawa. Zasady – reguły – wskazówki*. Warszawa.
- Żok, K. (2016). Komentarz do art. 1015 k.c., [w:] M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny*. Tom 2: Komentarz. Art. 450–1088. Warszawa: 1736–1741.
- Żukowska, M., Bagan-Kurluta, K. (2017). Odrzucenie spadku w imieniu małoletniego mieszkającego za granicą – teoretyczne studium przypadku. *Białostockie Studia Prawnicze* 22(3): 63–75.

IN SEARCH OF LEGAL MEASURES PROTECTING A MINOR HEIR FROM THE INVOLUNTARY ACCEPTANCE OF SUCCESSION

Summary

According to the prevailing opinion, the period of time allowed for the acceptance or rejection of succession (Article 1015 para. 1 of the Civil Code) requires modification when the parents submit to the court a motion to be granted the permission to reject succession on a minor's behalf (Article 101 para. 3 of the Family and Guardianship Code). There is a risk the Court may grant its permission after the lapse of the strict time limit and the minor would lose his or her right to reject the succession. To avoid such a situation, in the way of *analogia legis*, the provisions on limitation of claims or the provisions on transmission are applied to the period of the time allowed for acceptance or rejection of succession. The paper proves that Article 1015 para. 1 of the Civil Code is not burdened with the constructional loophole, therefore there are no reasons for applying *analogia legis*. The time limit may be preserved if the parents submit a motion to make the declaration to reject succession to the court. If they fail to do so and the time limit has lapsed, it is possible to avoid the legal consequences of a lack of declaration to reject succession in the time limit due to an error of law (Article 1019 para. 2 of the Civil Code).

Keywords: succession law; acts exceeding the scope of ordinary management of the child's property; time limit to reject succession; rejection of succession by a minor heir; permission to reject succession on a minor's behalf; motion for the court to accept the declaration to reject succession; avoiding the legal consequences of a lack of declaration to reject succession in the time limit due to the error of law; *analogia legis*

